

Paju taipuu vaikka taikahuiluksi

Mikko Kii saa "taikahuilulla" aikaan sekä melodioita että linnunlaulua. Pillin juju on pitkässä männässä, jota liikutellaan kuoren alla.

Kuva: YLE / Anna Sirén

Kangasalainen Mikko Kii on kruunattu pajupillinteon Suomen mestari niin nopeuskuin tyylisarjassakin. Nopeimmillaan peruspillejä on syntynyt puolen minuutin välein. Tyylikkäämpi taikahuilu puolestaan vie enemmän aikaa, mutta maksaa vaivan takaisin soimalla kuin parempikin pelimannisoitin.

Paras pillinteko aika koittaa Etelä-Suomessa juhannuksen tienoilla, Mikko Kii opastaa.

- Pillejä voi tehdä vapunpäivästä heinäkuun puoleenväliin. Periaatteessa pajusta saa pillin vaikka keskellä talvea, mutta silloin keppiä pitää keittää pitkään ja pitää koko tekoprosessin ajan lämpimänä.

Vanhaa pajua, terävä veitsi

Kii suosii pillimateriaalina aikamiehen peukalon paksuista, mieluiten monivuotista pajua.

- Vanhassa pajussa on tukevampi kuori. Sitä voi käsitellä kovemmin ja se kestää soitossakin muutaman päivän. Pillin ikää voi myös pidentää uittamalla sitä aina välillä vedessä ja säilyttämällä jääkaapissa, nikkari-Mikkona tunnettu Kii vinkkaa.

Pillimestarin paras työväline on ohutteräinen linkkuveitsi, joka uppoaa puuhun vähemmällä voimalla kuin isompi puukko. Veitsen pitää olla terävä.

- Tylsällä veitsellä saa vain haavan sormeen. Sitä paitsi vain terävällä työkalulla saa siistiä jälkeä aikaan. Söhertämällä tehty pilli ei soi.

Pajupilli tehdään kepin ohuemmasta päästä. Noin seitsemän sentin päähän ohuemmasta päästä tehdään viilto kepin ympäri.

- Sitten keppiä pyöritetään polvea vasten ja naputellaan samalla, jotta saadaan kuori irtamaan. Tässäkin työssä littana- ja metallipäinen linkkuveitsi on puukkoa parempi.

Isompi onkalo on korvaystäväellisempi

Kun kuori pyörii paikallaan Kiio kovertaa pillin päälle puolikuun muotoisen ilma-aukon ja riisuu sitten kuoren. Puuhun kuoren alle koverretaan iso onkalo.

- Mitä pitempi onkalo, sitä matalampi ja miellyttävämpi ääni pilliin tulee.

Puhalluskanavaa tehdessään Kiio vuolee ensin pienen loven itseensä päin ja silpaisee sitten kohti pillin päätä reilummin, niin että puhallusaukko laajenee pillin suuta kohti. Kun kuori on pujotettu takaisin pillin päälle ja varsi katkaistu sopivasta kohtaa, pilli on valmis.

Mummeli yllätti mestarinkin

Kaksiääninen pilli syntyy mestarilta sekin lähes käden käänteessä. Tavallisesta pillistä sen erottaa ylimääräinen ilma-aukko, jota soittaessa avataan ja suljetaan.

- Olen pidemmän aikaa kehittänyt myös niin sanottua taikahuilua. Se on pitkä mäntäpilli, jossa säveliä muutellaan säätömännän avulla, Kiio esittelee ja lurauttaa näytiksi Ukko Nooan.

Taikahuilun tekeminen vie mestariltakin aikaa, mutta peruspillejä Kiion käsissä syntyy nopeasti. Vuonna 2000 nikkari-Mikko palkittiin Loimaalla pajupillinteon Suomenmestaruuskisoissa sekä nopeus- että erikoispillisarjassa.

- Voittoaikani oli noin minuutin. Kansa kohahti kun olin niin nopea. Seuraavana vuonna istuin tuomaristossa todistamassa kun sen vuoden voittaja, iäkäs mummeli, vuoli pillin 38 sekunnissa, Mikko Kiio nauraa.

YLE Tampere / Anna Sirén

Wikipedia:

Pajupilli

Yksinkertainen pajupilli. Soitin on käyttövalmis, kun kuori pujotetaan paikoilleen.

Pajupilli on [pajusta](#) valmistettu yksinkertainen [soitin](#). Pajupillejä on kaksi perusmallia: [huilua](#) läheisesti

muistuttava, jossa ilmapatsaan ja samalla sävelen korkeutta säädetään sormilla peitettävillä rei'illä, ja toinen jossa ilmapatsasta säädellään pillin sisällä vapaasti liikkuvalla "männällä".

Pajun soveltuvuus pillin tekoon johtuu siitä, että tuoreen pajunoksan [kuoren](#) voi irrottaa hieman (esimerkiksi puukalikalla) naputtelemalla, jolloin kuoresta voidaan tehdä ontto putkilo. [Kotipihlaja](#) soveltuu myös pillin tekemiseen ja on joissakin paikoissa pajua helpompi löytää. Yksinkertainen pajupilli valmistetaan muotoilemalla oksanpätkän pää suuhun sopivaksi ja leikkaamalla kuoreen pieni lovi muutaman senttimetrin päähän tästä päästä. Sen jälkeen kuoresta irrotetaan halutun mittainen pätkä tekemällä oksan ympäri viilto ja naputtelemalla kuorta esimerkiksi puukon kahvalla. Kuoren pitäisi tämän jälkeen irrota kevyesti kääntämällä, ja sen voi vetää erilleen. Sitten lovea suurennetaan puukolla ja veistetään oksaa hiukan ohuemmaksi loven ja soittopään välistä. Kun kuori nyt pujotetaan takaisin paikalleen, kuoren ja oksan väliin jää ohut ilmakehä. Ääni syntyy, kun puhalluksen aiheuttama ilmapatsas värähtelee lovessa. Näin valmistetun pajupillin äänen korkeutta ei voi vaihdella.